

ALTINDERE VADİSİ MERYEMANA DERESİ GÜZERGÂHINDA DOĞA TEMELLİ TURİZM ETKİNLİĞİ: YAMAÇ PARAŞÜTÜ

Zeynep PİRSELİMOĞLU BATMAN¹, Öner DEMİREL¹

¹: Karadeniz Teknik Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Trabzon. *: Sorumlu yazar

ÖZET

Uluslararası turizm koridoru olarak bilinen Altındere Vadisi, Meryemana Deresi güzergâhı, Galyan Vadisi arasında kalan Yazlık Köy ve yayla yerleşimleri doğal kaynakları tarihi ve kültürel değerleri açısından çok zengin özelliklere sahip alanlardır. Bu çalışmada amaç, alternatif turizm alanları olarak öne çıkan bu alanlarda doğa temelli turizm etkinlikleri içinde yamaç paraşütü etkinliğinin yapılabilirliğini ortaya koymaktır. Çalışmada, yamaç paraşütü ile ilgili temel bilgiler verilerek çalışma alanında uzmanlar eşliğinde yapılan gözlem ve yerel incelemeler sonucu yamaç paraşütü ilgili eğitim adaları (dağ-plato, dere bitişiği-alçak alanlar) ile iniş ve kalkış noktaları belirlenmiştir. Yapılan bu çalışmalar sonucunda alanda belirlenen uygun yamaç paraşütü noktalarının saptanması ile yamaç paraşütü sporu için alçak ve yüksek tepeler ile irtifa farkları, iniş kalkış alanları, eğitim adaları için rota tayini haritası oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yamaç paraşütü, Alternatif turizm, Doğa temelli turizm, Altındere Vadisi, Yazlık Köy.

NATURED BASED TOURISM ACTIVITY IN THE ROUTE OF ALTINDERE VALLEY MERYEMANA CREEK ROUTE: PARAGLIDING

ABSTRACT

The present study was conducted in areas covering Yazlık Village and plateau settlement which are all located between Altındere Valleys Meryemana River route and Galyan Valley. These areas are all have rich natural resources, historical and cultural values. The purpose of this study is to put forth alternative tourism areas and evaluated can be made in this context nature based tourism activities of paragliding. Basic information about paragliding give within the study. In the study area according to observation and local investigations accompanied by experts was determined by arrival and departure points abouts paragliding training islands (mountain-plateau, adjacent creek-low lying areas). As a result of tese study were determined appropriate paragliding specified point in the area. With this identification, the paragliding route map has been created for with altitude differences low and high hills, landing and departure areas and traning areas.

Keywords: Paragliding, Alternative tourism, Nature based tourism, Altındere Valley, Yazlık Village.

1. GİRİŞ

Turizm çevreyi etkileyen ve çevreden etkilenen küresel bir sistemdir (Day and Cai, 2012). 1980'li yılların sonunda, çevre boyutu göz önüne

alınmazsa, turizm yörelerinin çekiciliğinin azalacağı, hatta yok olacağı anlaşılmıştır. 1980'li yılların sonlarında, Türkiye, Dünyada gelişen alternatif turizm çeşitleri kalıplarında değişiklikler yapmış ve alternatif turizm türlerine yönelmeye başlamıştır

(Doğaner, 1994). Bugün artık klasik turizm anlayışına göre farklılaşan biçimde alternatif turizm, yumuşak turizm, eko-turizm, bilinçli turizm, kırsal turizm ve nihayet sürdürülebilir turizm biçim ve yaklaşımları gündeme gelmiştir. Kitle turizmi geniş sayıdaki insanı barındıracak altyapıyla doğal çevre üzerinde olumsuz etkilere sahiptir (Doğaner, 1994). Bu turizmin çevresel değerlerin düşüşüne neden olan etkilerine karşılık doğaya ve yerel değerlere saygılı ve onları değiştirmeyen düşüncenin ürünü olarak ortaya çıkan kavramlar alternatif turizm başlığı altında değerlendirilmiştir (Kurdoğlu, 2008).

Kitle turizmine doğrudan zıt özelliklere sahip doğal, kültürel ve yerel değerlere saygılı alternatif turizm (Weaver, 1999; Cai, 2001; Fennel, 1999; Mieczkowski, 1995) hareketleri (Etkinlik turizmi; spor turizmi, maceraya dayalı sporlar, özel ilgiler ve hobiler, Bilimsel/eğitsel turizm; botanik turizmi, doğa fotoğrafçılığı, jeomorfolojik oluşumları inceleme, yaban hayatı gözlemciliği, kuş gözlemciliği, doğa eğitimi, Doğa Temelli Turizm; doğa turizmi, yeşil turizm, kırsal turizm, yumuşak turizm, sorumlubilinçli turizm, eko-turizm, Kültürel Turizm; inanç turizmi, ipek yolu, antik kentler ve tarihi çekim yerleri, mimari turlar, müze turları, tarihsel turlar, festivaller, gelenek-görenek turizmi, karayolu turizmi, kültür yürüyüşleri) çevreye duyarlı olması sebebiyle temelinde bozulmamışlık, korumakullanma dengesi ve sürdürülebilirlik kavramları olan ekolojik temelli turizm başlığı altında da değerlendirilmektedir.

Ekolojik temelli turizm etkinlikleri için özellikle aranan yerler konumuna gelmiş olan ve doğal özellikleri korunmuş kırsal alanlar, çeşitliliği artan etkinlikler için gereksinim duyulan doğal ortamlar olmuştur (dağlık bölgeler, nehir ve deniz kenarları, kumsallar, çöller vb.) (Topay, 2003). Geleneksel etkinlikler daha pasif, dinlendirici, aile veya gruplarla yapılabilen, düşük teknoloji, ekonomik olarak daha uygun, çoğunlukla kırsal alanlarda yapılan etkinliklerdir. Günümüzde ortaya çıkan etkinlikler ise daha aktif macera dolu, teknolojisi yüksek, ekonomik olarak daha yüksek ücretlere sahip, bireysel olarak yapılabilen kentlerle daha çok bağlantılı, yeteneklere dayalı etkinlikleri barındırır (Butler, 1998). Ülkemizin sahip olduğu doğal kaynak değerlerini bilinçli olarak turizme açmak, turizmi çeşitlendirmek ve yaygınlaştırmak, bölgeler arası ekonomik kalkınma açısından denge sağlanması

açısından önemli olmasının yanında, ülke tanıtımında da önemlidir (Bulut ve Yılmaz, 1998). Bunların yanında birçok dış mekan rekreasyon aktiviteleri doğa temelli turizm ürünleriyle ticarileşmiştir (Tangeland and Aas, 2011).

Doğa temelli turizm etkinlikleri ekolojik temelli turizm başlığı altında değerlendirilen, doğal kaynakları kullanmak kapsamında basit serbest zaman gezisi ve ekolojik olarak yararlı olan bütün etkinlikler olarak da ifade edilir. Doğa temelli turizm etkinlikleri içerisinde yer alan yamaç paraşütü, günümüzde ortaya çıkan aktif ve macera dolu, yüksek teknoloji, bireysel olarak yapılabilen kırsal alan etkinliklerindedir (Butler, 1998; Imghan and Durst, 1989; Roberts and Hall, 2001). Yamaç paraşütü ülkemizde hızla gelişmektedir. Ülkemiz yamaç paraşütü uçuşu için elverişli noktalara sahiptir. Hemen her şehirde uçuşa uygun bölgeler bulunabilir. Özellikle Türkiye'nin ve dünyanın en iyi uçuş noktası olarak sayılabilecek Ölüdeniz-Babadağ ilk sırada yer alır. Bunun yanında Denizli-Pamukkale, Ankara-Gölbaşı, Bolu-Abant, Eğirdir, Kayseri, Eskişehir-İnönü diğer başlıca uçuş noktalarıdır (URL-1, 2015).

Yamaç paraşütü sporunun doğmasıyla birlikte yüz binlerce insan, doğada kuşlar gibi süzülmenin ve yeryüzüne kuşbakışı bakmanın keyfini çok kolay bir şekilde yaşamaya başlamıştır. Yamaç paraşütü amatör havacılıkta motorsuz uçuş araçları alanında, balon, planör ve delta kanattan sonra geliştirilmiş en son teknolojiyi içermektedir. Yamaç paraşütü, uçmanın en kolay ve en ucuz yolu olan yamaç paraşütü ile uçmak gerçekten de basit ve pratiktir. Rengârenk yamaç paraşütleri de gökyüzünü giderek daha fazla süslemekte ve insanları kendisine çekmektedir. Yamaç paraşüt sporunun kısa zaman içerisinde bu kadar çok yaygınlaşmasının ve sevilmesinin en önemli sebebi ferdi olarak yapılabilmesi ve aynı zamanda da bir doğa sporu olmasıdır (Anonim, 2006; Özgülbaş, 2005).

Yamaç paraşütünün yapılabilmesinin ilk koşulu, yamaç paraşütü ile uçarken yanınızda bulundurmanız gereken tüm malzemeler ile 30-35 kg ağırlığındaki delta kanadına ek olarak yedek paraşüt, hava akımlarına göre şekillendirilmiş bağlantı elemanları, altimetre, variometre (Yamaç paraşütünün alçalış ya da yükseliş miktarını feet/dakika cinsinden ölçen alet), pusula, hız saati, telsiz ile yüksek kesimlere

ulaşmanızı sağlayan bir yol ağıdır.

İster istemez bu spor dalının gelişmesini sağlamanın önemli bir yaptırımını yol ağının ıslah edilerek iyileştirilmesinin sağlanmasıdır (Anonim, 2012). Türkiye’de yamaçtan koşarak uçuş denemeleri 1985’te ilk olarak serbest atlayış paraşütleri ile yapılmış, 1988’den itibaren yamaç paraşütleri, sınırlı bir kitle tarafından farklı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Yirmi yıldan beri bir grup gönüllü tarafından Trabzon’da yamaç paraşütü yapılmakta olup THK Trabzon Sportif Havacılık Kulübü’nün kuruluşu 2007 yılında gerçekleştirilmiş ve çok hızlı bir ivme kazanarak Trabzon il hudutları içinde 6 noktada uçuşlar yapılır hale gelmiştir. Bu

noktalar; Akyazı Uçuş Tepesi (130 m), Akçakale Uçuş Tepesi (375 m), Yoroç Uçuş tepesi (450 m), Düzköy Hakça Eğitim Tepesi (1800 m), Uzungöl Uçuş Tepesi (1800-2000 m) ve Tonya Uçuş Tepesi (1700 m)’dir. Ayrıca 2009 da ilk olarak 1. Uluslararası Trabzon Havacılık Festivali Çaykara İlçesi’ne bağlı Uzungöl’de düzenlenerek 85 sporcunun katılımıyla yamaç paraşütü, mikrolight, serbest paraşüt ve model uçaklarla uçuşlar yapılmıştır (Şekil 1). 2. Uluslararası Trabzon Havacılık Festivali de yine Uzungöl’de 2010 yılında 200 sporcunun katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Şekil 1. Trabzon İlinde Bulunan Önemli Uçuş Noktaları

1.1. Yamaç Paraşütü İle İlgili Bilgiler

Yamaç paraşütü basit bir hava aracıdır. Hiç motor gücü olmadan, sadece yükselen hava akımları sayesinde süzülerek uçabilen 5 kg ağırlığında uçmaya yarayan basit ve hafif bir hava aracıdır. Özenli ve karmaşık tasarımların sonucunda oluşmuştur. Bu yamaç paraşütü en ucuz, hafif hava aracı ve doğayla iç içe olmasından dolayı dünyada büyük bir hızla gelişmekte ve tercih edilmektedir (Anonim, 2009).

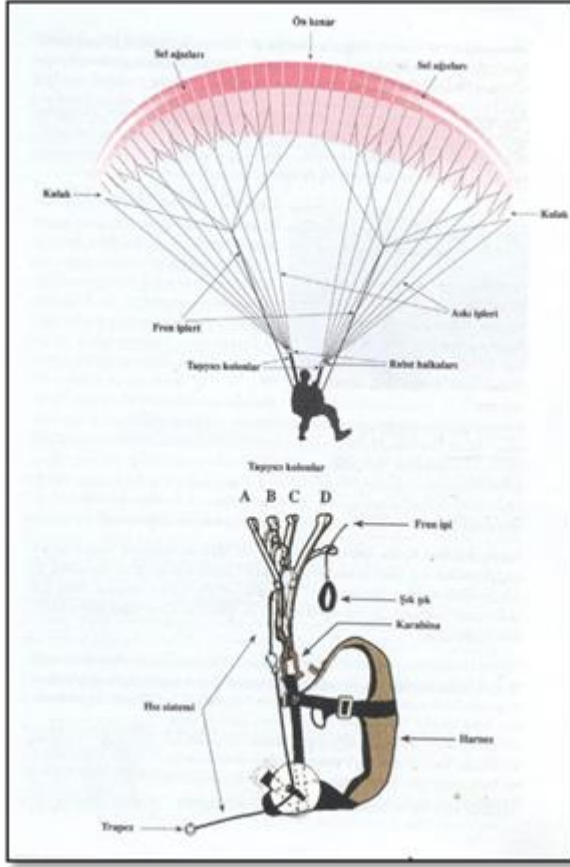
Yamaç paraşütü, serbest atlama paraşütüne benzeyen bir paraşüt ile uçak yerine, yüksek bir tepeden koşarak havalanmaktadır. Eğimli ve yüksek bir tepeye açık olarak serilen paraşüt, pilotun koşmaya başlaması ile hava ile dolar ve pilotla birlikte havalanır. Uçuşların süresi, kullanılan malzemenin performansı ve pilotun tecrübesine bağlı olarak kilometrelerce ve saatlerce sürebilir. Tek kişi ve iki kişilik (tandem) kanatları da vardır (URL-1, 2015).

Paraşütün yüzey alanı pilotun ağırlığına göre değişebilmektedir. Bu alan 21-27 m² arası olmakta 45 kilodan 110 kiloya kadar pilotlar için uygun uçabilme olanağı sağlamaktadır. Bir yamaç paraşütünün performansı kanadın hızı, yükseklik kaybetme oranı ve süzülme oranı ile yakından ilişkilidir (Anonim, 2006).

Yamaç paraşütü takımı temel olarak 4 temel ekipmandan oluşur; Kanat (Kubbe, Kanopi), Askı İpleri, Taşıyıcı Kolonlar ve Harness (Kuşam Tertibatı); Yedek paraşüt, Kask, GPS cihazı, Variometre, Rüzgar Ölçer, Manyetik Pusula, Telsiz, Lisans, uçuş tulumu, eldiven ve botlar, Windsock ve Streamer, Hook-knife (URL-2, 2015) (Şekil 2).

Yamaç paraşütü uçarken, rüzgâr yardımıyla tamamen şişirildiğinde kanat şeklini alır. Uçabilmek için yamaç paraşütü ile pilotun ağırlığını taşıyabilecek ve süzülme yapılabilecek bir kaldırma gücüne sahip olunmalıdır. Bu kaldırma kuvveti, kalkış sırasında pilotun koşması ile bir miktar hızla sağlanır. Kanat, havada uçuşunu ileri ve aşağı

doğru sürdürürken yapısı itibariyle üzerinde hava akımları oluşturur. Burada iki kuvvet etkili olur. Birincisi yerçekiminden (ağırlık) dolayı pilotu aşağı doğru çeken kuvvet, diğeri ise pilotu yukarı doğru çeken kaldırma kuvvetidir (Şekil 3). Yamaç paraşütü ile ilgili temel bilgilerin başında paraşütün nasıl kalkış iniş yapılması gerektiğini açıklamak gerekirse; üç çeşit kalkış yöntemi vardır. Düz kalkış, çok hafif rüzgârlarda ya da rüzgârın hiç olmadığı durumlarda uygulanan ve pilotun öne doğru hızlı bir şekilde koşmasını gerektiren bir kalkış yöntemidir. Ters kalkış, sabit pozisyonda yapılan ve pilotun öne doğru hareketini gerektirmeyen bir daha çok rüzgârlı havalarda uygulanan kalkış yöntemidir. Üçüncü yöntem ise, bir tekne veya motorlu bir araç tarafından çekilmesi şeklinde yapılan vinç yardımıyla kalkıştır (Özgülbaş,2005). İniş yapılırken ise; pilotun öncelikle nereye iniş yapacağına karar verilmelidir. İniş alanı tercihen engellerin, hayvanların, elektrik ve telefon tellerinin bulunmadığı, türbülansa sebep olabilecek ağaç, bina ve tepelerden uzakta düz bir alan olmalıdır. Alan ne kadar büyük olursa emniyet de o kadar artar. Planlanan hedefe yaklaşırken ve iniş anına fren ipleri bırakılmamalıdır. Rüzgâra karşı yapılacak inişler oldukça yavaş olacaktır. Bu nedenle yere en az 10 metre kala rüzgâra karşı dönülmelidir. Son yaklaşıma girdikten sonra, kesin dönüş, sert ve ani fren, stol, 360 derecelik dönüşler, kesinlikle yapılmamalıdır (Anonim, 2009). Yamaç paraşütü yapılması düşünülen alanlarda ise uygun hava şartları (sis, rüzgar, kar, yağmur, vb.), önemlidir. Kalkış yerinin hakim rüzgar yönü, yüksekliği ve eğimi kalkış yerinin emniyeti açısından öncelikle değerlendirilmesi gereken özelliklerin başında gelmektedir. Kalkış yerinin emniyeti için gerekli bir diğer özellik ise uçuş yapılacak tepelerde kalkış, uçuş ve iniş güvenliğini tehlikeye atabilecek mesafedeki alanlarda teleferik merkezi, telesiyej, yüksek gerilim hattı, telefon hattı, otel, pansiyon, motel, restoran, vb. gibi engeller bulunmamalıdır. İniş alanlarında ise tercihen engellerin bulunmadığı, türbülansa sebep olabilecek ağaç, bina ve tepelerden uzakta düz bir alan olmalıdır (Topay, 2003).

Şekil 2. Yamaç Paraşütünün Bölümleri (Özgülbaş, 2004).

Şekil 3. Yazlık Köy üzerinde yamaç paraşütü uçuşu (Anonim, 2012).

2. MATERYAL VE METOD

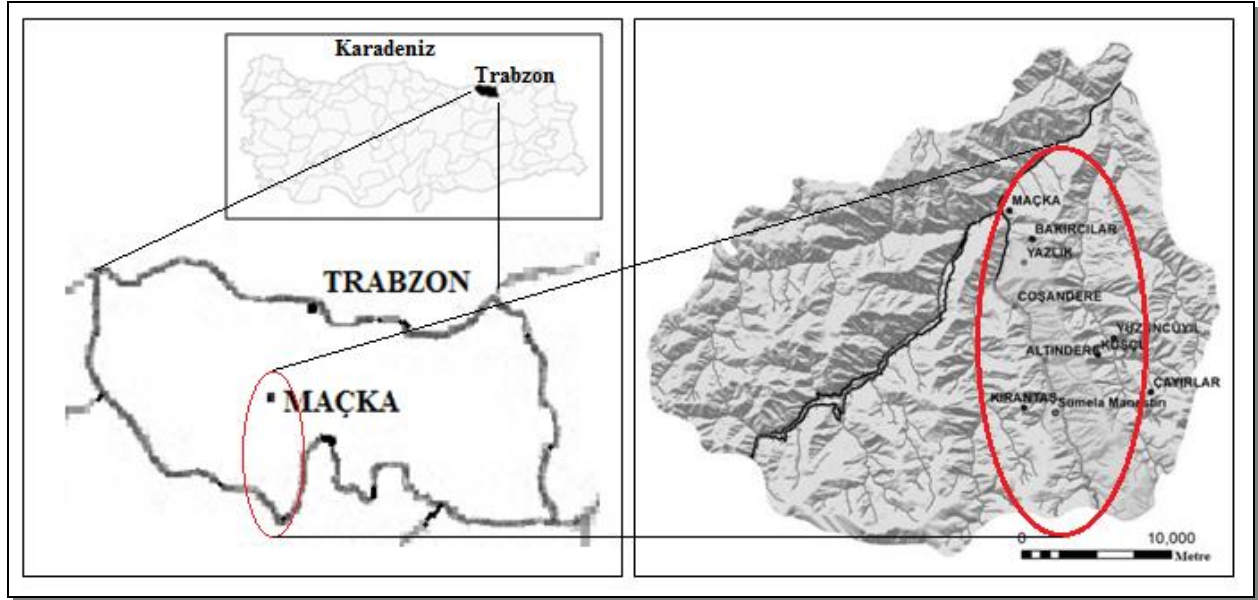
Çalışma Trabzon ili Altındere Vadisi'nde turizm etkinlikleri bakımından çok zengin doğal ve kültürel kaynak değerlerine sahip Maçka İlçesi Yazlık Köy ve yayla (İskobel yaylası, Goflagol yaylası, Kusal yaylası, Rışk yaylası, Gebi yaylası, Saveriksa yaylası, Raşi Mezrası, Çayırlar Mezrası, Cuma Tepesi) yerleşimlerinde gerçekleştirilmiştir (Şekil 4). Düzgüneş ve Demirel (2013) yaptıkları çalışmada Altındere Vadisi'nin özellikle milli park sınırları içerisinde kalan alanlarda rekreasyonel aktiviteler açısından zengin olduğunu ortaya koymuşlardır. Camping, yaban hayatı gözlemi, at biniciliği, safari, bisiklet gezintileri, kuş gözlemciliği, Sümela Manastırı ziyaretleri, hiking (gezinti-yürüyüş), tırma-

nıcılık, fotoğrafçılık, avcılık, yamaç paraşütü gibi çoğunlukla doğa temelli turizm etkinliklerin yapılabileceğini vurgulamışlardır. Alanın sahip olduğu bu zengin değerlerin yanında bu çalışma ile amaç, alternatif turizm alanları belirleyerek doğa temelli turizm etkinliği olan yamaç paraşütü sporunun yapılabilirliğini ortaya koymaktır.

Araştırma alanını tanımlayan sayısal ortamda bulunan topoğrafik haritalar, Orman Harita ve Fotogrametri Müdürlüğü'nden elde edilen orman amenajman haritaları, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığın'dan elde edilen mevcut alan kullanımların dâhil olduğu STATİP haritaları ve yine aynı ölçekte hazırlanmış haritalar ve ayrıca alan ile

ilgili plan, proje, resim ve diğer materyallerden de faydalanılmıştır. Yapılan arazi çalışmalarında sayısal ortamda bulunmayan verileri elde etmek için Macellan Triton 1500 marka GPS, Ed 50 Projeksiyon sisteminde kullanılmıştır. Çalışma alanı için elde edilen veriler için kullanılan ArcGIS10.0 progra-

mı materyaller arasındadır. Bu programla çalışma alanını tanıtan sayısal haritalar oluşturulmuştur. Araştırma alanında gözlem ve yerel incelemeler yapılmıştır. Bu alışma alanda çekilen fotoğraflarla, yerel halk ve turistlerle ile yapılan görüşmeler ile desteklenmiştir.

şekil 4. Çalışma Alanı (Altındere Vadisi/Yazlık Köyü ve evre yerleşimleri).

2.1. Alanda Yapılan alışmalar

Avrupa Birliği ile T.C. Hükümeti tarafından finanse edilen ve DPT'nin koordinasyonluğunda Maçka Kaymakamlığı, Köylere Hizmet Götürme Birliği tarafından yürütölen Ekoturizm Projesi, 2008 yılında tamamlanmış olup bu proje kapsamında yamaç paraşütü ile ilgili çalışmaların Yazlık Köyü Yukarı Havzası'nda yapılan uçuşlarla tanıtımı yapılarak doğa temelli alternatif turizm etkinliğinin yörede yapılabileceğinin mümkün olduğu ortaya konmuştur. Farklı yükselti basamaklarına sahip engebeli bir topografyaya sahip Maçka İlçesi'ne bağlı Yazlık Köyü'nün yüksek kesimlerinde geliştirilebilecek

etkinliklerden bir tanesi de yamaç paraşütü olarak öne çıkmaktadır.

Yapılan arazi çalışmaları doğrultusunda rota tayini ve uçuş alanlarına ilişkin veriler uzmanlarla birlikte yapılan arazi çalışmalarıyla elde edilmiştir ve Tablo 1'de verilmektedir. Yazlık Köyü'nün zirvesinde olup Maçka'yı, Yazlık Kyünü, Galyan Vadisi'ni ve Meryem Ana Vadisi'ni kuş bakışı görebilen Cuma Tepesi 1800 m'ye 1365 m olan Raşi'den yürünerek çıkılabilmektedir. Bu tepenin haricinde diğer aşağıda kalkış ve iniş noktaları olarak belirlenen alanların hepsine stabilize yol ile ulaşmak mümkündür.

Tablo 1. Çalışma alanı yamaç paraşütü kalkış-iniş rotaları.

	Kalkış Noktaları	İniş Noktaları
İskobel Yaylası	X	
Goflagol Yaylası	X	
Saveriksa Yaylası	X	X
Gebi Yaylası		X
Kusal Tepesi	X	
Raşi Mezrası	X	X
Çayırlar Mezrası		X
Rışk Yaylası	X	
Yazlık Köy	X	X
Cuma Tepesi	X	
Maçka-Borfil Mevkii		X
Meryemana Vadisi		X
Çoşandere Mevkii		X

İskobel Yaylası (2420 m) Kuzey-Kuzeydoğu-Kuzeybatı-Güney-Güneybatı rüzgârlarına uygundur. Goflagol Yaylası (2175 m) (Görsel olarak Meryemana'yı da gören bir algılama üstünlüğüne

sahiptir). Kuzey-Kuzeydoğu-Batı-Güneybatı rüzgârlarına uygundur. 2150 m yüksekliğinde, Kuzey-Kuzeybatı-Güneybatı-Güney rüzgârlarına uygundur (Şekil 5).

Şekil 5. Goflagol Yaylası (Anonim, 2012).

Kusal Tepesi (1965 m) Kuzey-kuzeydoğu-batı-kuzeybatı-güneybatı rüzgârlarına uygundur. **Saveriksa Sırtı (1790 m)** Kuzey-kuzeybatı-batı-güneybatı rüzgârlarına uygundur. 1820 m yükseklik-

te olup, kuzey-kuzeybatı-batı-güneybatı rüzgârlarına uygundur. **Rışk Yaylası (1750 m)** Kuzey-kuzeybatı-batı-güneybatı rüzgârlarına uygundur (Şekil 6).

Şekil 6. Kusal Tepesi-Saveriksa Sırtı (Orijinal, 2011).

Cuma Tepesi (1800 m) Köyün en üst tepesi, Raşı Mevkii 1365 m'den tepeye patika yol ile ulaşılabilir. Kuzey - Kuzeybatı - Batı - Güneybatı rüzgârlarına uygundur. Raşı Mezrası (1365 m) Kuzey-kuzeybatı-güneybatı rüzgârlarına uygundur.

Köybaşı Kuzey yamacı 1060 m Batı-kuzeybatı-güneybatı-güney rüzgârlarına uygundur (Şekil 7). Köybaşı Güney Yamacı 1050 m Güney-güneybatı-batı-kuzeybatı rüzgârlarına uygundur.

Şekil 7. Cuma Tepesi-Raşı Mezrası-Köy Başı Kuzey Yamacı (Orijinal, 2011).

Gebi 1817 m, Saveriksa dibi (Gondava) 1255 m, Saveriksa dibi yeşil 1350 m, Saveriksa dibi Altındere köyünün üstü 1200 m, Raşı Mezrası-Alternatif iniş alanı olarak kullanılır 1300 m, Çayırlar Mezrası 1250 m, iniş alanı olup alternatif kalkış alanı olarak da kullanılabilir, Batı-güneybatı-kuzeybatı-kuzey rüzgarlarına uygundur. Yazlık Köy İniş Yerleri Kahvenin yanı 765 m, Kantarcının Çime-

ni (Orta Mahalle) 850 m, Salih Şahinlerin çimeni (Orta Mahalle) 810 m, Maçka-Borfil Mevkii 400 m ve Yazlık köy girişi İncirli Mahallesi Mevkii 525 m (Son iniş yerleri), Meryemana Vadisi Alternatif İniş Yeri, Çoşandere Mevkii Alternatif İniş Alanı 450 m, Bu iniş noktası kano güzergâhının hemen yanında bulunmaktadır (Şekil 8).

Şekil 8. Raşi Mezrası-Çayırlar Mevkii-Meryemana Vadisi alternatif iniş alanı (Orijinal, 2011).

2.2 Belirlenen Rotalar ve Uçuş Güzergâhları

Bu çalışma kapsamında somut olarak projelendirilmesi istenen yüksek irtifa sporları olarak bilinen ve farklı yükseltilere sahip coğrafyalarda rüzgar türbülanslarından yararlanarak gerçekleştirilecek olan yamaç paraşütü sporu için alçak ve yüksek tepeler ile irtifa farkları, iniş ve kalkış alanları, eğitim adaları için rota tayini haritası oluşturulmuştur. Bu haritanın oluşturulması için yapılan çalışmalar da ilk olarak, Trabzon Meteoroloji Bölge Müdürlüğü'nden lokal iklim verileri elde edilerek özellikle rüzgar değerleri ile diğer iklim parametreleri temin edilmiştir. Yamaç paraşütü için ideal rüzgar, kuzeydoğu, kuzeybatı ve doğudan esen rüzgarlardır.

İkincil olarak, Yazlık Köyü'ne ait topoğrafik harita yardımıyla en yüksek noktalar ve iniş noktaları olarak alçak noktalar belirlenmiştir. 10 metrelik bir yükselti farkının bile rüzgar yardımıyla yamaç

paraşütünü eğitim amaçlı olarak uçurmaya yeterli olduğu bilinmektedir.

Yazlık Köyü'ne ait topoğrafik harita yardımıyla en yüksek noktalar ve iniş noktaları olarak alçak noktalar belirlenmiştir. Yazlık Köyü sınırları içerisinde bir yer eğitim alanı belirlenmiştir. Yine geniş düzlüklere sahip ve en az 40 metre genişlikte %10 eğim derecesine sahip yüksek kesimlerde bulunan düz araziler/ platolar eğitim tepeleri için oldukça uygun alanlardır bu alanlarda yerlerin tespiti çalışmaları yapılmıştır. Bu nedenle en az iki farklı yükseltiye ve rüzgar yönüne sahip alanlardaki Eğitim Tepeleri eğitimdeki gelişme sürecine paralel olarak planlanmıştır. Yeni başlayan amatörler ile profesyoneller için farklı yükselti basamakları arasındaki noktalarda iniş ve kalkış alanları belirlenmiş ve böylelikle havada kalma süresi, kat etmek istenilen mesafe farkına göre farklı alanlarda iniş ve kalkış noktaları planlanmıştır.

Eğitim Alanı: Yazlık Köyü Mezrası/Çayırlar 1250 m (Şekil 9).

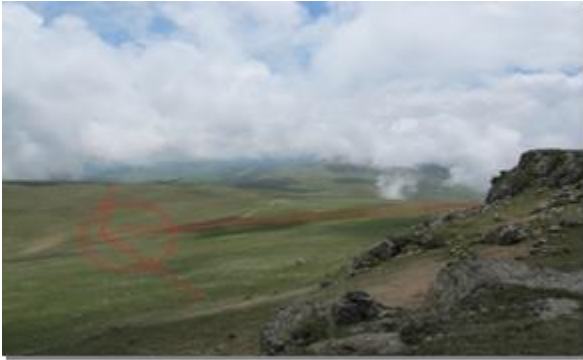
Yazlık Köyü sınırları içerisinde bir Yer Eğitim Alanı belirlenmiştir.

Şekil 9. Çayırklar Mezrası (Anonim, 2012).

Eğitim Tepesi: Geniş düzlüklere sahip ve en az 40 metre genişlikte %10 eğim derecesine sahip yüksek kesimlerde bulunan düz araziler/ platolar eğitim tepeleri için oldukça uygun alanlardır. İskobel Yaylası 2350 m-2400 m Üstü Sofra Düzlüğü ve Tarihte 10 binlerin geçiş noktası (Bu nokta İskobel

yaylası üstünde sofa düzlüğü olarak yöresel adı bilinen alan üzerinde 0-100 m arasında değişen yüksekliklerde küçük yükseltiler üzerinde eğitim uçuşları ve havalanma yapılabilir) değişik yönlü rüzgarlara uygun tepeler vardır (Şekil 10-11).

Şekil 10. İskobel Eğitim Alanı (Anonim, 2012).

Şekil 11. İskobel Eğitim Alanı 3D Görüntüsü (Anonim, 2012).

Yol ağının yeteri kadar iyi olmadığı alanlarda ve yüksek irtifalarda özellikle ve elverişli bir uçuş tepesine ulaşımı sağlamak için profesyonel sporcuların ve zamanı sınırlı olan hedef gruplarının ulaşmalarını sağlamaya yönelik olarak bir helikopter pisti, önerilmiştir. Helikopter pisti için en üst nokta İskobel Düzlüğü, en alt nokta Yazlık Köyü Mezere

(Çayırklar) Mevkii olarak tespit edilmiştir.

Yamaç paraşütü, uzun mesafe, nokta inişi ve akrobasi şeklinde uç dala ayrılmakta olup, bunlar için ayrıca rota ve gösteri alanları da ayrı ayrı belirlenmiştir. Uzun mesafe-yarışma uçuşlarındaki temel amaç, tahmin edilebileceği gibi yükselen hava hareketlerini (termik) kullanarak uzun mesafeler kat

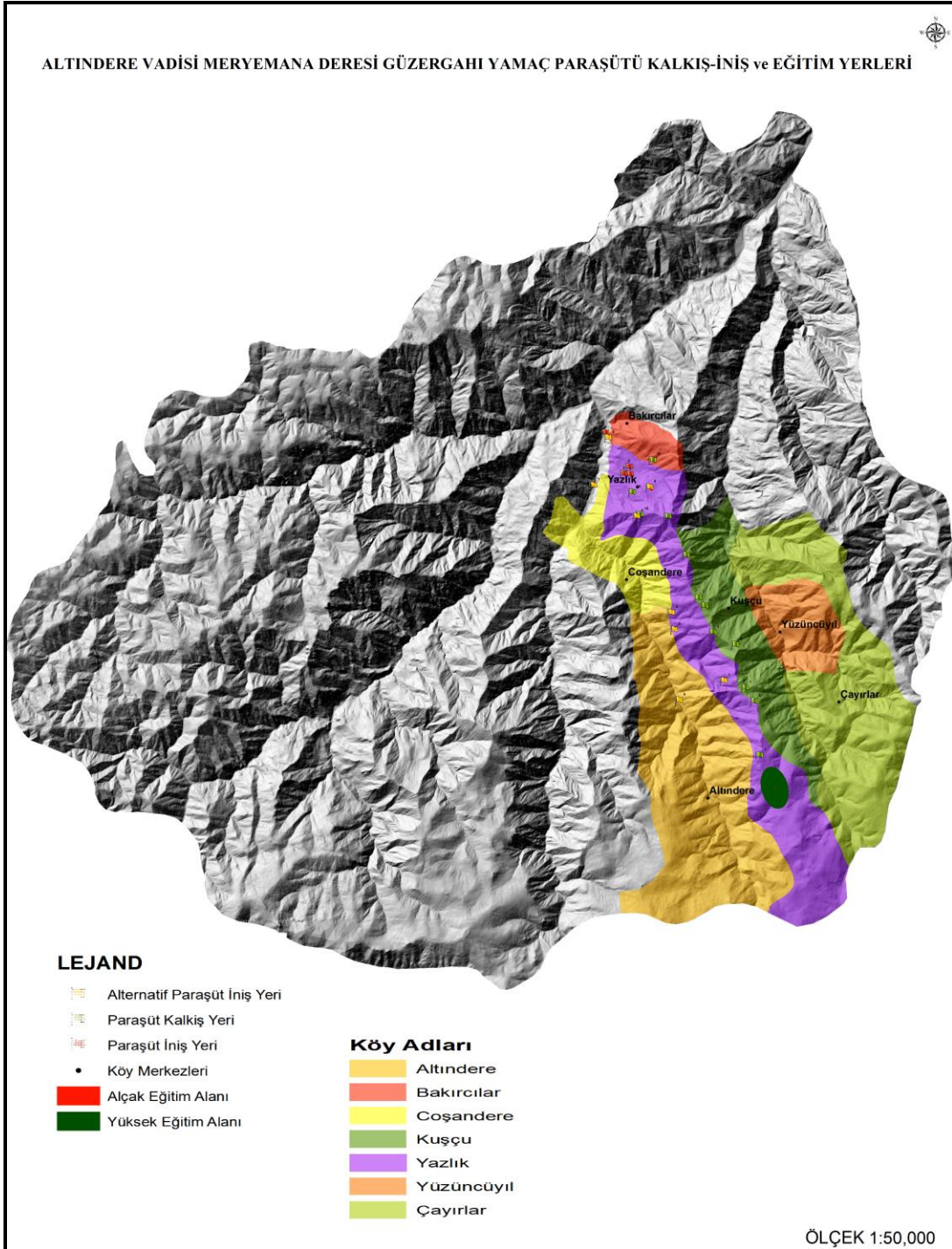
etmektedir. Yarışmalarda, yamaç paraşütünü kullananlardan, önceden belirlenen onlarca kilometre uzunluktaki rotaları takip etmeleri ve en kısa sürede bitiş noktasına varmaları beklenir. Akrobaside ise, kullanıcılardan çeşitli manevraları hatasız ve manevralar arasında düzgün geçiş yapmaları istenmektedir. Bireysel akrobasi uçuşu yapılabileceği gibi, daha zorlu olan ikili senkronize akrobasi uçuşları da yapılmaktadır. Akrobasi manevraları, çok zorlu olmakla beraber dayanıklılık, ileri seviye kanat kontrolü ve yetenek gerektirmektedir. Bu manevralar göze hitap ettiği ve heyecan verici olduğu için Akrobasi festivalleri ve yarışmaları, birçok ülkede uçan veya uçmayan kesimler tarafından büyük ilgi görmektedir. Gerek uzun mesafe yarışmalar ve gerekse akrobasi festivalleri düzenlenebilir. Bunlar için ayrıca rota ve gösteri alanlarının da belirlenmesi gerekmektedir.

İskobel-Goflagol-Saveriksa kalkış noktası olarak, Yazlık Köyü Yerleşimi'ndeki üç noktaya ya da Maçka-Borfil Mevkii'ne uzun mesafe uçuşu olarak inilebilir.

Cuma Tepesi (1800 m) Köyün en üst tepesi, yol ile ulaşım kısmen mümkün olan alandan Yazlık Köyü ve Maçka üzeri görselliğinde akrobasi yapıp Yazlık Köy Yerleşimi ya da Maçka İlçesi Borfil Mevkii'ne inilebileceği gibi alternatif olarak Sansanoz (İncirlik Mahallesi)'a da inilebilir.

Nokta inişi olarak, akrobasi için kalkış ve iniş alanları kullanılacaktır. Cuma Tepesi 1800m kalkış alanı olarak kullanılarak iniş alanı Yazlık Köyü Yerleşimindeki iniş noktalarına ve Maçka Borfil Mevkii'ndeki son iniş noktası da kullanılabilir.

Çalışmada yamaç paraşütüne uygun iniş kalkış alanları, eğitim alanları, akrobasi ve nokta inişi alanları iklim (lokal iklim verileri elde edilerek özellikle rüzgar değerleri ile diğer iklim parametreleri temin edilmiş ve bunlar göz önünde bulundurulmuştur) ve arazi (topografik harita yardımıyla en yüksek noktalar ve iniş noktaları olarak alçak noktalar belirlenmiştir, eğim değerleri hesaplanmıştır) şartlarına göre belirlenmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda belirlenen alanlarla birlikte bir rota tayini haritası oluşturulmuştur (Şekil 12).

Şekil 12. Altındere Vadisi Meryemana Deresi güzergahı Yamaç Paraşütü Rota Tayini Haritası (Erbaş ve Pirselimoğlu Batman, 2012).

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Son yıllarda turizmden daha fazla gelir elde etmek ve bölgeye ekonomik kalkınma sağlamak amacıyla alternatif turizm hareketliliği, gerek Turizm Bakanlığı ve gerekse Kalkınma Ajansları desteğinde ve STK'lar ile Üniversitelerin işbirliğiyle planlama ve projelendirme çalışmaları boyutunda büyük bir ivme kazanmıştır. Bu durum, doğa temelli turizm etkinlikleri içerisinde yamaç paraşütü olarak bilinen etkinliğin özellikle son yıllarda sadece profesyonel hedef gruplarına değil çok daha geniş bir turist grubunun (iç ve dış turist) katıldığı önemli bir etkinlik olarak öne çıktığını doğrulamaktadır.

Henüz yeni yeni ülkemizde tanınırlığı artan ve gelişmekte olan diğer alternatif turizm etkinlikleri gibi yamaç paraşütü konusunda da özellikle turizm formenleri yetiştirilerek bilgi alt yapısı sağlanmalı, bu konuda eğitim verilmeli, yamaç paraşütünün endüstri altyapısı oluşturulmalıdır. Bütün bu yapılması gerekenler içinde en önemlisi bu etkinlik için temel bilgi (literatür) ve teknik alt yapının gerçekleştirilmesini sağlamaktır.

Bunun için yapılması gerekenler ise aşığıda verilmektedir

- Doğal, tarihi ve kültürel değerlere saygı göstererek yapılmış iyi planlanmış tanıtım ve gezi rotaları
- Festival, yarışma ve eğitim programları oluşturmak
- Doğal alanlarda yerel halkın katılımını sağlayarak sosyo-kültürel ve ekonomik anlamda gelişimlerini sağlamak
- Yerel halkı ve turistleri ekolojik temelli turizm ve alternatif turizm konularında bilinçlendirmek
- Altyapı planlama çalışmaları(ulaşım, konaklama, katı atık ve kanalizasyon yönetimi ve çevre kirliliği)

Çalışma alanı ile ilgili olarak da yapılması gerekenler şunlardır;

Çalışma alanında belirlenen eğitim alanları ile en az iki farklı yükseltiye sahip alanlarda oluşturulan eğitim tepelerinin eğitimdeki gelişme sürecine paralel olarak tasarımının yapılarak planlaması

gerçekleştirilmelidir.

Yamaç paraşütünde özellikle havada kalma süreleri ile kalkış ve iniş noktaları arasındaki yükselti farkları son derece tecrübeye bağlı olarak değişmektedir. Bu nedenle yeni başlayan amatörler ile profesyoneller için farklı yükselti basamakları arasındaki noktalarda iniş ve kalkış alanlarına yer verilmelidir. Böylelikle havada kalma süresi, kat etmek istenilen yükselti farkına göre farklı alanlarda iniş ve kalkış noktaları planlanmasını gerektirecektir. Kalkış noktaları olarak, İskobel Yaylası (2420 m), Goflagol Yaylası (2175 m-2150 m), Saveriksa Yaylası (1790 m), Rışk Yaylası (1750 m), Raşı Mezrası (1365 m), Yazlık Köy (Köybaşı yamaçları) (1060 m-1050 m), Cuma Tepesi (1800 m) belirlenmiştir. İniş noktaları olarak ise, Saveriksa Yaylası (1350 m-1255 m-1200 m), Gebi Yaylası (1817 m), Çayırlar Mezrası (1250 m), Yazlık Köy (Köy yerleşiminde iniş için uygun alanlar) (7656 m-850 m-810 m.), Maçka Borfil Mevkii (400 m), Çoşandere Mevkii (450 m) belirlenmiştir.

Çalışma alanında yamaç paraşütünün gelişimi için;

- Yerel halkın turizme katılımını sağlamak ve yamaç paraşütü konusunda bilinçlendirmek,
- Çalışma alanı olan Yazlık Köy, mezra ve yayla yerleşimlerin de belirlenen yamaç paraşütü iniş kalkış noktalarının yanında alternatif etkinlikler (trekking, kamping, fotoğrafçılık, vb.) için planlamalar yapılmalıdır,
- İskobel Yaylası (eğitim alanında)'nda yamaç paraşütünü tanıtabilecek etkinlikler (şenlik, festival, organizasyon, vb.) düzenlemek,
- Goflagol Yaylası kalkış noktasından, Sümela Manastırı'nı kuşbakışı izlemek için Altındere Vadi'si boyunca turistik amaçlı yamaç paraşütü uçuşları düzenlemek,
- Yamaç paraşütü için belirlenen kalkış ve iniş noktalarına ulaşımın iyileştirilmesini sağlamak,
- Yazlık Köy içerisinde bulunan iniş noktalarının yakınındaki yerleşmelerde butik işletmeler ile yerel halkın ekonomisine sağlamak gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Anonim, 2006. Doğa Sporları ve Doğa Aktiviteleri, Türkiye Kataloğu.
2. Anonim, 2009. Türk Hava Kurumu Türkkuşu Genel Müdürlüğü Çok Hafif Hava Araçları Okulu, Yamaç paraşüt Başlangıç Pilot Eğitim El Kitabı, Ankara.
3. Anonim, 2012. Meryemana Vadisi'nde Alternatif Turizm Olanaklarının Araştırılarak Turizm Amaçlı Potansiyel Alan Kullanım Haritasının Oluşturulması Projesi,Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, TR/10/TURİZM001-A/336.
4. Bulut Y., Yılmaz, H. 1998. Rekreasyonel Turizm Örneğinde Akarsu Turizmi. Doğu Anadolu Tarım Kongresi. Bildiriler Kitabı, 1545-1555.
5. Butler, R., 1998. Rural Recreation and Tourism, The Geography of Rural Change. Addison Wesley Longman, Harlow, 211-232.
6. Cai, J., 2001. Discussion on the development of alternative tourism in the west of China; A case study of Langmusi, Journal of Beijing Forestry University, 23(6): 32-37.
7. Day, J ve Cai L. 2012. Environmental and energy-related challenges to sustainable tourism in the United States and China,International Journal of Sustainable Development & World Ecology 19(5):379–388.
8. Doğaner, S. 1994. Köyceğiz-Dalyan Çevresinde Eko-Turizm, Türkiye Kalkınma Bankası Turizm Yıllığı.
9. Düzgüneş E. ve Demirel Ö. 2013. Determining the tourism potential of the Altındere Valley National Park (Trabzon/Turkey) with respect to its conservation value. International Journal of Sustainable Development & World Ecology. 20 (4): 358-368.Fennel, D., A., 1999. Ecotourism An Introduction, Taylor&Francis Group, London.
10. Imgham, D. ve Durst, P. 1989. Nature-Oriented Tour Operators:Travel to Developing Countries, Journal of Travel Research, October, 28,11-15.
11. Kurdoğlu, O. 2008. Turizmin Yeşil Şapkası: Ekoturizm ve Diğer Turizm Kavramları Üzerine Değerlendirmeler, Kırsal Çevre Yıllığı, 73-92.
12. Mieczkowski, Z. 1995. Environmental Issues of Tourism and Recreation, USA: University Press of America.
13. Özgülbaş O. 2005. Yamaç Paraşüt Sporunun Gelişimi ve Yamaç Paraşüt Kazaları, THK.
14. Roberts, L., ve Hall, D. 2001. Rural Tourism and Recreation: Principles to Practice,CABI Publishing, New York
15. Topay, M. 2003. Bartın-Uluyayla Peyzaj Özelliklerinin Rekreasyon-Turizm Kullanımları Açısından Değerlendirilmesi Üzerinde Bir Araştırma, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
16. Tangeland T, ve Aas Ø, 2011. Household composition and the importance of experience attributes of nature based tourism activity products -A Norwegian case study of outdoor recreationists, Tourism Management. 32, 822-832.
17. URL-1, 2015. <http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,10165/yamac-parasutu.html>, (Erişim tarihi: 30.03.2015).
18. URL-2, 2015. http://tr.wikipedia.org/wiki/Yamaç_paraşütü (Erişim tarihi:23.01.2015).
19. Weaver, D., B., 1999. Magnitude of ecotourism in Costa Rica and Kenya, Annals of Tourism Research, 26,(4): 792-816.